

HCS D

**Human capital and social
development.**

2024 – volume 7, issue 1

**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish
jurnali.**

2024 – 7-jild, 1-son

www.hcsd.samdu.uz

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI**

**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali
Journal Human capital and social development
Журнал Человеческий капитал и социально-развитие
Jurnali**

7-jild, 1-son (Mart) 2024.

Jurnal 2021-yilda tashkil topgan.

Davriyligi: har ikki oyda

Davriy nashirning rasmiy nomi: “Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish”-“Human capital and social development”-“Человеческий капитал и социальное развитие”
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 19.05.2021 sanada berilgan №1179 guvohnomasi bilan ro‘yhatdan o‘tgan.

Junal: O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023 yil 30 noyabrda 342/3-son qarori bilan tasdiqlangan Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) Ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yhatiga kiritilgan.

Jurnal asoschilari: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
Inson resurslari va mahalla tarqqiyotini boshqarish instituti.

Nashr etuvchi: SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi.

Xalqaro indeksi: ISSN 3030-3672

Tahririyat telefoni: +998 (94) 283 56 78, +998 (90) 502 13 03

Pochta manzili: 140104, Samarqand shahar., Universitet xiyoboni, 4

Web-sayt: www.hcsd.samdu.uz.

E-mail: ikromnasimov2020@gmail.com

**«INSON KAPITALI VA IJTIMOIIY RIVOJLANISH»
«HUMAN CAPITAL AND SOCIAL DEVELOPMENT»
«ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ»
JURNALI**

Bosh muharrir: t.f.d., prof. Xalmuradov Rustam Ibragimovich

Bosh muharrir o‘rinbosari: f-m.f.n., dots. Xushvaqtoy Hakim Abdilhakovich

Kotib: PhD., dots., Korjavova Xurshida Abdulmalikovna

Texnik muharrir: assistent., Rabbimov Muxriddin Musoqul o‘g‘li

TAHRIRIYAT KENGASHI

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. Abdurahmonov Qalandar Xodjayivech

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. G‘ulomov Saidaxror Saidaxmedovich

i.f.d., prof. Нехода Евгения Владимировна (Россия)

i.f.d., prof. Xolmo‘minov Shayzoq Raxmatovich (TDIU)

i.f.d., prof. Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich (SamISI)

i.f.d., prof. Muxammedov Murod Muxammedovich (SamISI)

i.f.d., prof. Arabov Nurali Uralovich (SamDU)

i.f.d., prof. Safarov Baxodirxon Shaxriyovich (SamDU)

i.f.d., prof. Nasimov Dilmurod Abdulloyevich (SamDU)

i.f.n., prof. Aslanova Dilbar Xasanovna (SamISI)

PhD, dots. Djurakulov Shoxrux Davronovich (SamDU)

i.f.n., dots. Yuldashev Shamsiddin Qiyomiddinovich (SamDU)

i.f.n., dots. Nizamov Axtam Numonovich (SamDU)

i.f.n., dots. Bozorov Berdimurod Ulug‘murodovich (SamDU)

i.f.n., dots. Boboqulov Bahromqul Mamatkulovich (SamDU)

i.f.n., dots. Kushatov Rustam Xaydarovich (SamDU)

i.f.n., dots. Porsayev Ganidjan Muxamedovich (SamDU)

i.f.n., dots. Alibekova Saodat Lapasovna (SamDU)

PhD, dots. Nasimov Ikrom Xusanovich (SamDU)

PhD, dots. Ernazarov Ortiq Eshnazarovich (SamDU)

PhD, dots. Ulug‘murodova Nodira Berdimuradovna (SamDU)

PhD, dots. Sharifov Shuhrat Saidahmadovich (SamDU)

PhD, dots. Maxmudova Mohinur Ravshanbekovna (SamDU)

PhD, dots. Bakayev Ziyovuddin Toshbolta o‘g‘li (SamDU)

ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОРҚАЛИ ОИЛА ФАРОВОНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ИНСОН КАПИТАЛИДАН ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАСИ

Б.Р.Рахматуллаев¹

*Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, Самарқанд шаҳри,
Ўзбекистон.*

OPEN ACCESS HCSD

Correspondence

Бехзод Рахматуллаевич
Рахматуллаев

*Самарқанд иқтисодиёт ва
сервис институти
мустақил изланувчиси
Тел +998985737787*

Received: 15 January 2024

Revised: 19 February 2024

Accepted: 24 February 2024

Published: 28 February 2024

Funding source for

publication: Samarkand
State University.

Publisher's Note:

HCSD
stays neutral with regard to
jurisdictional claims in
published maps and
institutional affiliations.

Copyright: Journal Human
capital and social
development © 2 by
Samarkand State University is
licensed
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Аннотация. Ушбу мақолада хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш орқали оила фаровонлигини таъминлашда инсон капиталидан фойдаланиш масаласи ёритиб берилган. Шунингдек, хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш, оиланинг ўзида сифатли хизматларни шакллантириш, инсон капиталини шакллантириш ва ундан самарали фойдаланиш жиҳатларига асосий урғу берилган.

Калит сўзлар: давлат, жамият, таълим хизматлари, компетенция, оила фаровонлиги, модернизация, сифат, интеллект, инсон капитали, инсон ресурслари.

Annotation. This article covers the issue of the use of human capital in ensuring the well-being of the family through the development of the service sector. The main emphasis is also on aspects of the development of the service sector, the formation of quality services in the family itself, the formation of human capital and its effective use.

Keywords: state, Society, educational services, competence, family welfare, modernization, quality, intelligence, human capital, human resources.

Аннотация. В данной статье рассматривается вопрос использования человеческого капитала в обеспечении благополучия семьи за счет развития сферы услуг. Основной акцент также сделан на аспектах развития сферы услуг, формировании качественных услуг в самой семье, формировании человеческого капитала и его эффективном использовании.

Ключевые слова: государство, общество, образовательные услуги, компетентность, благосостояние семьи, модернизация, качество, интеллект, человеческий капитал, человеческие ресурсы.

Кириш

Мамлакатимизда хизматлар соҳасида мавжуд салоҳиятдан самарали фойдаланиш ҳисобига иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш жараёнида мамлакат иқтисодий ўсишини таъминлашга кенг эътибор қаратилмоқда. Шунингдек, хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш оила фаровонлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрда ПФ-158-сонли ““Ўзбекистон-2030” стратегияси тўғрисида”ги Фармони [2] билан тасдиқланган «Ўзбекистон — 2030» стратегияси “Барқарор иқтисодий ўсиш орқали аҳоли фаровонлигини таъминлаш” деб номланган иккинчи устувор йўналишининг “Худудларда хизматлар соҳасини жадал ривожлантириш” деб номланган 59-мақсадига мувофиқ худудларда хизмат кўрсатиш ва сервис соҳаларини ривожлантириш орқали хизмат кўрсатиш ҳажмини 3 бараварга ошириш вазифаси кун тартибига қўйилди. Оилалар фарзандлар сони, уларнинг соғлом, билимли, одобли бўлиб етишишлари учун харажатларни ўз даромадларидан келиб чиққан ҳолда сарфлайди. Шу нуқта назардан, оила бюджет даромадларининг ошиши бевосита оиланинг ҳам моддий жиҳатдан, ҳам маънавий жиҳатдан таъминот вазифасини ўтайди. Одатда оиладаги бу харажатларнинг бир қисmini давлат кўтаради. Булар тиббиёт, маориф, спорт, таълим соҳалари кабилардир. Қолган харажатларни ота-оналарнинг ўзлари амалга оширади. Иқтисодиётда модернизациялаш шароитида ана шу

харажатларда оиланинг ҳиссаси тобора ортиб бормоқда. Бу эса ўз навбатида жамият тараққиётига эришишда хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш, аҳолининг ижтимоий ва иқтисодий муаммоларини ҳал этишнинг янгича услуб ва воситаларини тақозо қилади.

Ўзбекистонда давлат мустақиллигининг дастлабки йилларидан бошлаб амалга оширилган ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар жараёнида оилани ва унинг тадбиркорлик фаолияти ривожланишини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш тизими шаклланган. Бунинг билан мамлакатимизда 1998 йил “Оила йили”, 1999 йил “Аёллар йили”, 2000 йил “Соғлом авлод йили”, 2001 йил “Оналар ва болалар йили”, 2003 йил “Обод маҳалла йили”, 2009 йил “Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили”, 2011 йил “Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили”, унинг мантикий давоми сифатида 2012 йил “Мустаҳкам оила йили”, 2013 йил “Обод турмуш йили”, 2014 йил “Соғлом бола йили”, 2016 йил “Соғлом она ва бола йили”, 2018 йил “Фаол тадбиркорлик, инновацион ғоялар ва технологияларни қўллаб қувватлаш йили”, 2024 йил “Ёшлар ва бизнесни қўллаб-қувватлаш йили” деб эълон қилиниши, шунингдек, “Обод маҳалла”, “Обод қишлоқ” дастурларининг изчиллик билан амалга оширилиши халқимизнинг турмуш фаровонлигини юксалтиришга, оилаларни қўллаб-қувватлашга қаратилган кенг қўламли чора-тадбирлар натижавийлигини янги босқичларга кўтаришда катта ижтимоий-иқтисодий аҳамиятга эга бўлди. Шу нуқтаи назардан, оила

мустаҳкамлигига, унинг ободлиги ва фаровонлигига бевосита таъсир этувчи омилларни таҳлил этиш, улар ўзгариши тенденцияларини баҳолаш, оилалар ривожланишини қўллаб-қувватлаш, мамлакатимиз ҳудудларини янада ривожлантиришга оилаларнинг мавжуд салоҳиятини жалб этиш йўллари белгилашда муҳим аҳамиятга эга ҳисобланади.

«Ўзбекистон – 2030» стратегиясининг [2] “Ҳар бир инсонга ўз салоҳиятини рўёбга чиқариши учун муносиб шароитларни яратиш” устувор йўналишининг “Умумий ўрта таълим тизимида “Таълим учун қулай муҳит” дастурини амалга ошириш” деб номланган 2-мақсадида 2023/2024 ўқув йилдан бошлаб ҳар йили 500 минг янги қувватларни ташкил этиб бориш, Ўқув ўринлари сонини 7,5 миллионгача етказиш, 100 фоиз умумий ўрта таълим муассасаларини тоза ичимлик суви ва замонавий санитария-гигиена инфратузилмаси билан тўлиқ таъминлаш ва 2,5 миллион ўқувчи ўрнига эга мактаблар қуришга 8 миллиард доллар ажратиш тадбирларини давлат ва ҳукумат ўз зиммасига олиш белгиланмоқда. Ҳар бир ота ва она оилада таълим учун қулай муҳитни яратишда чоратадбирларни амалга оширишни, яъни нафақат давлат балки жамиятни олдига ҳам бир қатор вазифаларни қўймоқда.

Муаммонинг ўрганилганлик даражаси

Янги таҳрирдаги Конституция [1] юртимиз тараққиёти ва халқимиз фаровонлиги ривожига хизмат

қилади. Унда энг аввало “Инсон қадри учун” ғояси устувор йўналиш сифатида белгилангани катта аҳамиятга эга. Илгари амал қилиб келган “давлат – жамият – инсон” тамойилини “инсон – жамият – давлат” деб ўзгартириш, давлат қурилишининг янги стратегик мақсади бўлган ижтимоий давлат қуриш эканлиги белгилаб берилди, ижтимоий адолат ва бирдамлик принциплари жорий этилди, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишнинг мутлақо янги механизмларини назарда тутувчи конституциявий асослар мустаҳкамланди, шунингдек энг аввало инсон манфаатини ҳар нарсадан устун эканлигини ўзида ифода этди.

Хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш орқали жамият тараққиётини таъминлашнинг фундаментал масалаларига АҚШ ва Европа иқтисодчи олимларидан R. С. Anderson, D. M. Reeb, G. A. Tanewski, D. Prajogo, A. Sohal, T. Beehr ва бошқа олимларнинг тадқиқотлари бағишланган. Россиялик олимлардан Н.М.Бархатова, А. Волков, С. О. Календжян, Е.В.Корчагина, В.А. Королев ва А.Черницкийлар жамият тараққиётининг ижтимоий-иқтисодий моҳияти, типлари, таснифланиши ва назарий концептуал асослари ҳамда уни ривожлантириш масалаларини ўз ишларида тадқиқ этганлар.

Ушбу муаммоларни ўрганишга ўзбекистонлик олимлардан Б.А.Адукаримов [5], М.Қ. Пардаев [8,9], Ш.О.Қувондиқов [6], Д.Р.Зайналов [11], Н.Тўхлиев [10] ва бошқаларнинг илмий ишлари бағишланган.

Хусусан, классик иқтисодчилар "бойлик" иқтисодий категориясининг моҳияти ва тузилиши масалаларига катта эътибор беришди. А. Смит ўзининг "Халқлар бойлигининг табиати ва сабабларини тадқиқ қилиш" (1776) асарида бойлик деганда у бир вақтнинг ўзида тўпланган жамият капиталини (захира) эмас, балки маълум вақт давомида ишлаб чиқарилган жамият даромадини назарда тутди. Бундай ҳолда, захира маълум бир вақтда ўлчанган миқдорни англатса, оқим эса вақт бирлигига тўғри келадиган миқдор даражани ташкил қилади. Яъни, захира мазмунан капитални, даромад эса оқимни ташкил қилади. Ўз навбатида, капитал мазмунан бойликни, даромад эса бойлик натижасини англатади. Бундан келиб чиқадики, хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарида маълум бир вақтда мавжуд бўлган захиралари капитал деб аталса, давр мобайнида маблағлар оқими даромад деб аталади.

А. Смит индивидуал ва ижтимоий фаровонликни ажратиб кўрсатади, шу билан бирга у меҳнатни унинг манбаи деб ҳисоблади. "Меҳнат ягона универсал, шунингдек, қийматнинг ягона аниқ ўлчови ёки ҳар доим ва ҳамма жойда турли хил товарларнинг қийматларини таққослашимиз мумкин бўлган ягона ўлчовдир" [15] - дея таъкидлайди. Шу нуқтаи назардан, бир томондан оила фаровонлигини таъминлашнинг омили хизматлар соҳасининг (тадбиркорликнинг хизмат кўрсатиш соҳасидаги) барқарор ривожланиши бўлса, иккинчи томондан давлат хизматини амалга оширувчи махсус ва фуқаролик хизматларининг оила

фаровонлигига таъсирини келтиришимиз мумкин.

Ф.Котлер хизматни бир томоннинг бошқасига тақдим этиши мумкин бўлган ва асосан номоддий кўринишда бўлган ҳар қандай тадбирлар ёки фойда сифатида тушунтиради [14].

Хизматлар иқтисодий фаолият сифатида таърифланиши мумкин. Хизмат бу ҳатти-ҳаракатлар, ишлар ёки ишларни бажариш бўлиб, улар номоддийдир [12]. Хизмат – бу турли тақдим этадиган номоддий активлари ёрдамида шахсий ҳаётимизнинг қийматини оширадиган корхоналарнинг маҳсулотидир [13].

В.А.Яковлев томонидан берилган «хизмат» тушунчасига оид яна бир қизиқарли фикрни келтириб ўтамиз, унга кўра, у ушбу тушунчанинг икки томонининг диалектик бирлигини таъкидлайди: хизматлар меҳнат жараёни сифатида, меҳнат шаклларида бири сифатида (бу борада бу истёмоли қиймати эмас) ва аниқ меҳнат натижаси сифатидаги хизматлар, унинг самарали натижаси, бунда эса у истёмоли қийматига эга [16].

М.М.Мухамедовнинг фикрича, «Хизмат» тушунчасининг мантикий мазмун-моҳияти шундаки, у инсон фаолияти маҳсули сифатида меҳнатнинг бошқа турларидан ўзида алоҳида бир муҳим хусусиятни мужассамлаштирганлиги билан ажралиб туради. Хизматлар – кишилар ўртасидаги бевосита, тўғридан-тўғри, яъни моддий

шаклдаги воситаларсиз ўзаро фаолият – неъмат, ишлаб чиқариш, истеъмол муносабатларини ифодалайди [7].

Таҳлил усуллари

Ушбу мақолада қиёсий таҳлил ҳамда индукция ва дедукция баҳолаш усулларида фойдаланилди. Қиёсий усулдан фойдаланилиб, статистик маълумотлар асосида уларни таҳлиллари амалга оширилиб илмий хулосалар берилди.

Тадқиқот натижаларнинг амалий аҳамияти аҳоли муаммоларининг ижтимоий иқтисодий масалаларини ҳал этишда хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантиришга доир чора-тадбирлар ишлаб чиқишда жорий этиш мумкин.

Таҳлил ва натижалар

Худудларнинг ўзига хос хусусиятларидан келиб чиқиб, алоҳида ёндашувлар асосида хизматлар соҳасини ривожлантириш, тадбиркорлик субъектларини молиявий ресурслар ва инфратузилма билан таъминлаш ҳамда уларга қулай солиқ режимини жорий этиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 27 январдаги ПҚ-104-сонли “Хизматлар соҳасини ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори[4] қарори қабул қилинди. Мазкур қарор билан, «Янги Ўзбекистон» массивларида хизмат кўрсатиш объектларини ташкил

этишнинг мақсадли кўрсаткичлари тасдиқланди. Шунинг таъкидлаш керакки, хизмат кўрсатиш соҳаси тармоқларининг ривожланишининг саноат ишлаб чиқаришига нисбатан ўзига хос жиҳати, саноат корхоналарида меҳнат унумдорлиги мунтазам ўсиш тенденциясига эга бўлса, хизмат кўрсатишда эса унинг баъзи тармоқларида вақт ўтиб бориши билан меҳнат унумдорлиги ҳам пасайиш тенденциясига эга бўлади. Лекин, бугунги кунда жамият тараққиётининг ижтимоий – иқтисодий муаммоларини ҳал қилиш тенденцияси авваламбор таълим ва соғлиқни сақлаш хизмат сифати ва самарадорлигига бориб тақалади.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатиш соҳаси тармоқларида мавжуд механизм хизматлар бозорида улар фаолиятини тўлиқ назоратини амалга ошириш ва субъектлар фаолиятини бошқариш тизимини ривожлантириш муҳим аҳамиятга эга. Бунда хизмат кўрсатиш корхоналари фаолиятини ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг устувор йўналишлари сифатида соҳани молиявий қўллаб-қувватлаш ва кредитлаш, фондлар билан қуролланиш даражаси, ҳуқуқий хизматлар кўрсатиш ва маркетинг тадқиқотлари ҳамда суғурталаш хизматларини ўз ичига қамраб олади.

1-жадвал

Ўзбекистон Республикаси хизмат кўрсатиш соҳасининг ижтимоий-иқтисодий кўрсаткичлари динамикаси

№	Кўрсаткичлар номи	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022 йилда 2017 йилга нисбатан ўсиш суръати, %
A	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Доимий аҳоли сони (минг киши)	32120,5	32656,7	33255,5	33905,2	34558,9	35271,3	109,8
2	Хизмат кўрсатиш соҳасида банд аҳоли (минг киши)	6 732,2	6 727,5	6 850,4	6 622,1	6 910,2	7 142,6	106,1
3	Аҳоли жон бошига тўғри келадиган хизматлар ҳажми (минг. сўм)	3 668,3	4 578,5	5 768,2	6 426,1	8 145,1	10 292,0	2,8 баробар кўп
4	Таълим соҳасидаги хизматлар (млрд. сўм)	4 402,0	5 416,5	7 164,9	8 539,4	12 102,6	15 858,4	3,6 баробар кўп
5	Соғлиқни сақлаш соҳасидаги хизматлар (млрд. сўм)	1 701,5	2 220,0	3 104,3	3 386,7	5 105,9	6 613,1	3,8 баробар кўп
6	Савдо, яшаш ва овқатланиш хизматлари (млрд.сўм)	35656,5	44416,7	54681,8	63004,4	80 858,6	102931,8	2,8 баробар кўп
7	Аҳоли жон бошига умумий даромадлар (минг. сўм)	7314,1	9128,6	10891,3	12122,2	14869,8	17807,3	2,4 баробар кўп

1-жадвал маълумотларидан кўриниб турибдики, аҳоли сони 2017 йилга нисбатан 2022 йилда 109,8 фоизга ошган бўлиб, аҳоли жон бошига тўғри келадиган хизматлар ҳажми 2,8 баробарга, таълим соҳасидаги хизматлар 3,6 баробарга, соғлиқни сақлаш хизматлари ҳажми эса 3,8 баробарига ошиши натижасида аҳоли жон бошига умумий даромадлар ҳажми ҳам ошган. Шунинг учун ҳозирги инновацион ривожланиш шароитида хизмат кўрсатиш соҳасини

ривожлантириш, бир томондан, бандлик даражасини оширишни таъминласа, иккинчи томондан, меҳнат салоҳиятини ошириш имконини беради. Хизматлар соҳасининг ривожланиши ва иктисодиётнинг трансформациялашуви аҳоли бандлиги даражасини ошириш ва ишга жойлашиш ҳамда меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишда мослашувчанликнинг шаклланишини зарурати мавжуд.

1-расм. Оила фаровонлигини таъминлашда инсон капиталини сақлаш ва ривожлантиришда функциялари ва вазифалари

Оила фаолиятининг асосий функциясини инсон капиталини хизматлар фаолиятида кўрсатиладиган хизматларни реализация қилиш ва сақлаш сифатида белгилаш лозим. Инсон капитали, ўз навбатида, инсоннинг билимлари, интеллектуал салоҳияти, амалий кўникмалари ва меҳнат саъй-ҳаракатлари йиғиндиси сифатида тушунилади. Оиланинг инсон капиталини сақлаш, шакллантириш ва ундан фойдаланиш бўйича вазифаларини қуйидаги таркибий қисмларга ажратиш мумкин (1-расм).

Оила фаровонлигини таъминлашда инсон капиталини тиклаш ва сақлаш долзарб масалалар. Ушбу функцияни бажаришда оила бюджетини шакллантириш ва ундан оқилон фойдаланиш, уй хўжалигини самарали юритиш билан бирга оиланинг ўзида сифатли хизматларни амалга ошириш муҳим аҳамият касб этади. Масалан, боланинг ҳар жиҳатдан баркамол ўсишида унга айтайлик, қай даражада овқатланиш, кийимларининг қай даражада тоза ва озодалиги, ёки бўлмаса саломатлиги билан боғлиқ профилактик

хизматларнинг сифатли ва самарали амалга оширилиши оила фаровонлигига таъсир ўтказмасдан қолмайди. Бу вазифалар оила харажатларини қоплаш ва инсон капиталини шакллантириб бориш билан боғлиқ ҳолда амалга оширилади.

Оиланинг иқтисодий ноишлаб чиқариш фаолияти жумласига қуйидагилар киради:

- турар жой майдони, дала ҳовлилари, узоқ муддатли фойдаланиладиган буюмлар, автомобиллар, гаражлар, саройлар ва бошқа мулкларни ижарага бериш;

- қимматли қоғозларни харид қилиш ва улардан фойдаланиш, банкдаги омонатлар билан операцияларни амалга ошириш.

Таклиф ва хулосалар

Оилада фаровонликни таъминланишида инсон капиталини шакллантириш жамият олдида жуда катта вазифаларни қўймоқда, яъни боланинг она қорнидаги (Ибн Сино таъбири билан айтганда, болани таълим ва тарбияси она қорнидан бошланиши керак) жараёнларга алоҳида урғу берилиши лозим. Яъни турмуш ўртоғи, қайнона ва қайнотаси ва яқинларининг ҳомиладор келинга бўладиган муносабати инсон капиталига таъсир қиладиган омиллар ҳисобланади. Боланинг туғилиши, уни таълим тарбияси, интеллектуал салоҳиятини ошириш, вояга етказиш ва ижтимоий функцияларини бажариш муҳим аҳамият касб этади. Айниқса, оилаларда боланинг интеллектуал салоҳиятини ошириш долзарб масалага айланиб бормоқда.

Барча жабҳаларда рақамли технологиялардан фойдаланиш долзарб бўлиб турган бир пайтда оилада боланинг интеллектуал салоҳиятини оширмасдан туриб, келажақда жамиятда муносиб ўрни топиш масаласи мураккабликларни келтириб чиқаради.

Булар ўз навбатида инсон капиталини амалда турли йўналишларда ишлатиш функцияси билан чамбарчас боғлиқ ҳисобланади. Оилада инсон капиталидан фойдаланиш хизмат кўрсатиш соҳасида ва бошқа тармоқларда оилавий тадбиркорликда, соғлиқни сақлаш хизматларида, таълим ва илм фан хизматларида, молия ва бизнес ва бошқа хизматларда намоён бўлиши мумкин. Оиланинг ушбу функцияларини ҳаётда амалга ошириш, бир томондан оила аъзолари ҳамда унинг бошлиғига боғлиқ бўлса, иккинчи томондан давлатнинг оила ва уй хўжаликларини тартибга солиш, уларни қўллаб — қувватлаш тизимида ҳам чамбарчас боғлиқ ҳисобланади.

Оила ўзига хос ижтимоий, иқтисодий, молиявий ва бошқа функцияларни бажариб, давлат ва жамият ривожига катта таъсир кўрсатади. У меҳнат ресурсларини шакллантиришнинг манбаси ҳамда аҳоли бандлигини таъминлашда асосий омил ҳисобланади. Шунинг ҳисобга олган ҳолда, оила ривожига шарт-шароитлар яратиш, уни қўллаб-қувватлаш мамлакатимиз тараққиёти, ижтимоий-иқтисодий барқарорлигини таъминлашнинг муҳим касб этади.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. Расмий нашр. – Тошкент: “O‘zbekiston” нашриёти, 2023. – 80 б.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрь ПФ-158-сонли ““Ўзбекистон-2030” стратегияси тўғрисида”ги Фармони // www.lex.uz.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январда ПФ-60-сонли “2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги Фармони.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 27 январдаги ПҚ-104-сонли “Хизматлар соҳасини ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарори.
5. Адукаримов Б.А. Ички савдо иқтисодиёти. Дарслик, II қисм Т.: «Фан ва технология». 2008.
6. Кувондиқов Ш.О. Хизмат соҳасида оилавий тадбиркорликни ривожлантириш муаммолари. Иқтисод фанлари номзоди. Дис. автореферати. Самарқанд: СамИСИ, 2008.- 23 б.
7. Мухаммедов М.М. ва бошқалар. Хизмат кўрсатиш соҳаси ва туризмни ривожлантиришнинг назарий асослари (монография). – Самарқанд: Zarafshon, 2017. – 300 б., 46-б.
8. Пардаев М.Қ., Исроилов Ж.И., Гаппаров А.Қ. Хизмат кўрсатиш соҳасида иқтисодий таҳлилни такомиллаштириш муаммолари. Рисола. Самарқанд. “Зарафшон”, 2009. — 66 б.- 4,1 б.т.
9. Пардаев М.Қ., Мирзаев Қ.Ж. Пардаев О.М. Хизматлар соҳаси иқтисодиёти. Ўқув қўлланма. — Т.: “Иқтисод-молия”, 2014. — 384 б.
10. Тўхлиев Н., Ўзбекистон иқтисодиёти. — Т.: Ўқитувчи, 1994 ва 1998.
11. Зайналов Д.Р. Услуги и сервис как экономическая категория. // “Сервис” журнали. Самарқанд: 2009, 1-сон. – 70-77 бетлар. – 0,6 б.т.
12. К.Хаксевер, Б.Рендер, Р.Рассел, Р.Мердик Управление и организация в сфере услуг, 2-е изд. / Пер. с англ. Под ред. В. В. Кулибановой. — СПб: Питер, 2002. — 752 с : ил. — (Серия «Теория и практика менеджмента»).
13. К.Хаксевер, Б.Рендер, Р.Рассел, Р.Мердик Управление и организация в сфере услуг, 2-е изд. / Пер. с англ. Под ред. В. В. Кулибановой. — СПб: Питер, 2002. – С 256: ил. — (Серия «Теория и практика менеджмента»).
14. Котлер Ф. Основы маркетинга. М.: Прогресс, 1991. С. 638.
15. Ясин Е. Новая эпоха — старые тревоги: экономическая политика./Е. Ясин. — М.: Новое издательство, 2004. С — 67.
16. Яковлев В.А. Карьера менеджера: пер. с англ. М.: Прогресс, 1990. – С. 16.

CONTENTS

1	MAMLAKATIMIZDA RAQAMLI BANKLAR FAOLIYATI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	
	S.B. Boboqulov, M.B. Boymurotova	4-11
2	АГРОХИЗМАТ- РАҚАМЛАШТИРИШ, МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ВА ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАШ	
	К.Ж. Мирзаев	12-19
3	HUDUDİY TURIZM SALOHİYATINI BOSHQARISHNING VOSITALARI	
	Sh.A. Xolbayev	20-26
4	ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ И ИНВЕСТИЦИОННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ГЕРМАНИЕЙ	
	С.Ш. Маматкулова	27-32
5	INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYALASHTIRISH: NAZARIYA VA AMALIYOT	
	D.M. Malikova, I.Sh. Burxonov	33-39
6	ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТДА ТУРИЗМ СОҲАСИНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШНИ ТАЪМИНЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИНИ ПРОГНОЗЛАШНИНГ ЭКОНОМЕТРИК МОДЕЛАРИ	
	Камолиддин Шодиев, Фарходов Азизжон	40-51
7	TO'SIQSIZ TURIZMNI STRATEGIK RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	
	S.B. Sharipov	52-56
8	O'ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI	
	A.P. Xolmatova	57-63
9	SAMARQAND VILOYATI SANOAT KORXONALARINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	
	J.K. Boymurodov	64-73
10	MAROSIM XIZMATLARI SOHASIDAGI IJTIMOY AHAMIYATI VA NAZARIY JIHATLAR	
	X.T. Meyliyev	74-80
11	SAVDO KORXONALARIDA ISHCHI-XODIMLARNI MODDIY RAG'BATLANTIRISH TIZIMI ORQALI MEHNATNI BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	
	N.Z. Ibragimova	81-88
12	TO'GRIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALAR BILAN INFLATSIYA DARAJASI VA AHOLI O'SISHI YOKI KAMAYISHI O'RTASIDAGI MUNOSABATILARNI EKONOMETRIK MODELLAR BILAN TAHLIL QILISH	
	A.J. Saydullayev	89-102
13	O'ZBEKISTONDA DAVLAT XIZMATLARI KO'RSATISH MILLIY TIZIMINI SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	
	H. Hasanov	103-111
14	JAHONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'SISHI VA GLOBAL INTEGRATSIYA SHAROITIDA, O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORI ORQALI INVESTITSİYALARNI JALB QILISH SAMARADORLIGI	

	N.D.Khusanov	112-118
15	МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНИШИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛЛАР	
	Л.Ш.Кулдошев	119-127
16	XIZMAT KO'RSATISH KORXONADA XODIMLAR MEHNATINI RAG'BATLANTIRISHNING IJTIMOY-IQTISODIY MOHIYATI	
	Sh.Xayrullayev	128-138
17	KICHIK TADBIRKORLIK KORXONALARIDA RISKLARNI BAHOLASH USLUBIYATI	
	Б.М.Турсунов	139-153
18	ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИДА ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИКНИ ОШИРИШ ОМИЛЛАРИ	
	А.Б.Фарходов, Д.Б.Фарходова	154-165
19	САМАРҚАНД ВИЛОЯТИДА МАИШИЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ	
	Ш.С.Шарифов, Э.Т.Хамдамов	166-172
20	МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНИШИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛЛАР	
	Н.У.Султанова	173-181
21	KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI TADQIQ QILISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	
	H.R.Rustamova	182-188
22	INNOVATSION FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISH TIZIMI VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	
	Sh.B.Bahodirov	189-194
23	BOG'DORCHILIK TARMOG'IDA AGROKLASTERLAR FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	
	F.Norbekov	195-199
24	PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF NATURAL TOURISM IN OUR COUNTRY	
	M.M.Rabbimov, J.B.Haydarov	200-205
25	ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОРҚАЛИ ОИЛА ФАРОВОНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ИНСОН КАПИТАЛИДАН ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАСИ	
	Б.Р.Рахматуллаев	206-214